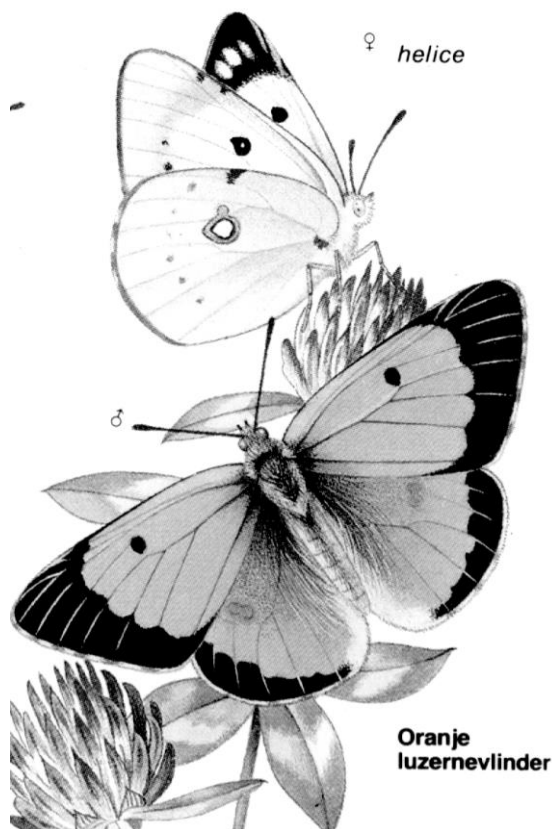

van 1947 t/m 1987.

Er blijken in die periode maar drie jaren te zijn geweest met meer dan 1000 waarnemingen. Dertien jaren haalden de tien waarnemingen niet en in twaalf jaren werden tussen de 10 en 100 ex geregistreerd. Dat 1998 zich onder

de topjaren zal scharen lijkt zeer waarschijnlijk. Als u dit stukje onder ogen krijgt is de kans om nog een Oranje luzernevlinder te zien rondfladderen niet zo groot

meer. Bij deze trekvlinder wordt in de nazomer namelijk ook terugtrek in zuidelijke richting waargenomen. Zelf was ik daar getuige van in 1967 toen ik vanuit Ermelo regelmatig de Knardijk (Zuidelijk-Flevoland was toen nog niet aangelegd) bezocht. In september en oktober 1967 vlogen langs deze beroemde dijk soms tientallen exemplaren per dag in de richting van Harderwijk. Lempke ontving in dat jaar 3083 waarnemingen! Dat het jaar 1998 dit recordjaar zal overtreffen is zeer waarschijnlijk nu alleen al uit onze omgeving zo'n 175 ex zijn geteld.

Mocht u deze zomer ook Oranje Luzernevlinders hebben gezien, geef dit dan (met al uw andere vlinderwaarnemingen!) door met vermelding van datum, plaats en aantal aan Fons en Els Schlatmann, Juffermansstraat 29, 2341 JJ Oegstgeest.

Deze soort is bijzonder gemakkelijk te herkennen: een vrij kleine, helder oranje vlinder met een zwarte vleugelrand. In rust vouwt deze soort de vleugels altijd samen.

De fraaie oranje kleur is dan niet meer te zien! Een enkele keer mist het vrouwtje de oranje kleur op de bovenzijde en lijkt dan sterk op andere soorten luzernevlinders. Deze vorm, de vorm *helice*, werd tot nu toe viermaal op het terrein 's-Gravendijck gezien (en door Rien Sluys gevangen voor determinatie). Aanvullende waarnemingen zullen in een volgende Strandloper gepubliceerd worden.

Literatuur

Bink F.A. 1992. *Ecologische Atlas van de Dagvlinders van Noordwest-Europa*. Schuyt & Co, Haarlem.

Lempke B.J. 1972. *De Nederlandse trekvlinders*. Thieme, Zutphen.

Wynhoff I., van Swaay C & van der Made J. 1992. *Dagvlinders van de Benelux*. Uitgave van de KNNV en de Vlinderstichting, Utrecht/Wageningen.

Lammergier (*Gypaetus barbatus*) in Noordwijk

Ab Steenvoorden

Dinsdag 12 mei werd Den Haag opgeschrikt door een grote roofvogel, een onvolwassen Lammergier.

Vrijwel direct na de ontdekking werd de dierenambulance en de Haagse brandweer ingezet om de Lammergier te vangen. Onder grote belangstelling van het publiek en de media werd de vogel achtervolgd door een ambulance en een tweetal brandweerwagens. Na verschillende mislukte pogingen om de Lammergier te vangen verdween de vogel omstreeks 18.00 uur in zuidelijke richting. Men ging er vanuit dat de vogel ontsnapt was vanuit een Vogelpark of Dierentuin.

Diezelfde avond werd de vogel landelijk nieuws doordat filmbeelden in verschillende journaals uitgezonden werden.

De volgende dag dook de vogel in de omgeving van

Zoetermeer op en ook daar werd er geprobeerd om de vogel te vangen. Medewerkers van de dierenambulance Zoetermeer probeerde de Lammergier te lokken met ééndagskuikens, geïnjecteerd met een spierverslapper.

Ook daar kon de vogel niet gevangen worden.

Waarschijnlijk waren er twee Lammergieren in Nederland aanwezig, want terwijl iedereen in Zoetermeer op zoek was naar "hun" vogel dook er in het duingebied tussen Noordwijk en Katwijk ook een Lammergier op.

Navraag heeft inmiddels duidelijk gemaakt dat er inderdaad een tweetal Lammergieren in Nederland zijn waargenomen. Eén exemplaar werd van 12 tot 19 mei waargenomen langs de Hollandse kust tussen Scheveningen en Texel en een ander exemplaar werd waargenomen tussen 14 en 18 mei op verschillende locaties in Zuid-Holland.

Woensdag 13 mei, er stond een zwakke oostenwind en ging ik omstreeks het middaguur richting de Coepelduinen om te kijken of er soms nog roofvogels over kwamen. Na een vrij rustig uurtje met een paar Buizerds, een Bruine Kiekendief, een tweetal Boomvalken en een Sperwer werd omstreeks 13.15 uur mijn aandacht getrokken door de vele meeuwen die ineens vanaf het dak van de ESTEC richting Katwijk het duin invlogen. Groot was toen ook mijn verbazing toen ik plots een enorme roofvogel laag over het duin aan zag komen, achtervolgt door vele meeuwen en kraaiachtigen. De vogel was zo groot dat de Zwarte Kraaien wel spreekwelen leken.

Vrijwel direkt kon ik de vogel als Lammergier determineren omdat hij begon te cirkelen boven het duin en de wigvormige staart goed te zien was.

Na de vogel circa 10 minuten gezien te hebben verdween hij in zuidelijke richting achter een hoog duin (ongeveer bij het Guytendal). Ik besloot om toen maar zoveel mogelijk vogelaars te bellen in de hoop dat de vogel zich nogmaals zou laten zien. Helaas was het een doordeweekse dag en vrijwel iedereen was onbereikbaar, alleen Hein Verkade was net thuis genietend van z'n middagpauze.

Hein besloot om onmiddellijk richting de Coepelduinen te komen. Met z'n tweeën zijn we toen wat verder het duin ingelopen en na enige minuten zoeken kwam de Lammergier omhoog vanuit het duin.

Ook nu werd de vogel weer aangevallen door verschillende Zwarte Kraaien. De vogel liet zich mooi bekijken en begon al cirkelend steeds hoger en in oostelijke richting te vliegen, draaide zo'n beetje boven de Polder Hoogeweg en kwam weer terug richting het duin. Opnieuw begon de gier boven het duin hoogte te winnen en trachtte in oostelijke richting tegen de wind in weg te vliegen. In de buurt van landgoed Offem daalde de vogel en ging zitten (later hoorde we dat hij op een perceel bollenland zat langs de Herenweg). Opgepest door een grote groep Kauwen uit Offem kwam hij weer richting de Coepelduinen. Hier draaide hij nog enkele rondjes boven het duin en de v.d. Berghstichting en verdween langzaam maar zeker in zuidelijke richting. Hein en ik hebben de vogel zo'n drie kwartier goed tot redelijk goed kunnen bekijken.

Determinatie

Allereerst viel het zeer grote formaat op, Lammergieren hebben een spanwijdte van zo'n 270 centimeter.

Brede, gevingerde vleugels, vlekkelig donkerbruin met een dunne lichte baan bovenop de beide vleugels.

Opvallend waren een tweetal lichte vlekken op de handpennen en de armpennen van één van de vleugels en op een aantal staartpennen.

Bij de vogel waren de vijfde, zesde en zevende handpen, de vierde, vijfde en zesde armpen en drie staartpennen gebleekt.

De smalle kop was geheel zwart, hetgeen doorliep tot op de borst. Door de telescoop waren aan beide zijden van de snavel korte baardveren te zien.

De borst en buik waren vuilwit tot gelig (vlekkelig), duidelijk lichter dan de donkere, bruine ondervleugels. Opvallend aan de vogel was de lange, brede donkerkleurige ruitvormige staart.

Bovenstaande determinatie maakt duidelijk dat het om een onvolwassen vogel gaat, want adulte vogels hebben een witte kop met een zwarte oogvlek en een vrij duidelijke afhangende zwarte veren aan beide zijden van de snavel.

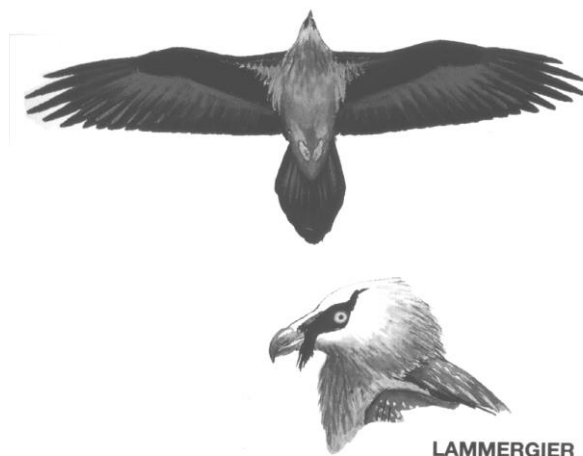
Verspreiding in Europa

De Lammergier is zo'n beetje de zeldzaamste van de vier in Europa voorkomende gierensoorten. De grootste aantallen komen voor in de Pyreneeën, enkele tientallen broedparen en een redelijk aantal nog niet geslachtsrijpe vogels. Verder zijn er nog paartjes te vinden in Griekenland, op Corsica en in de hoge berggebieden van enkele Balkanlanden.

In Oostenrijk en Zwitserland is de soort zo'n honderd jaar geleden door bejaging en vergiftiging uitgeroeid. Vanaf 1986/1987 probeert men met behulp van fokprogramma's weer gezonde populaties op te bouwen in Zwitserland, Oostenrijk, Frankrijk en Italië. In Haute-Savoie in de Franse Alpen werden tot en met 1997 zo'n 60 vogels uitgezet. In datzelfde jaar werden daar de eerste jongen in het wild geboren en begint men voorzichtig van een succes te spreken.

Waar kwam de "Noordwijkse" vogel vandaan?

Zoals als eerder vermeld had de vogel een tweetal opvallend witte vlekken op de bovenzijde van één van beide vleugels en een witte vlek op de staart. Nu is gebleken dat bij de projectvogels voordat ze in het wild worden uitgezet naast een pootring ook een aantal veren in de vleugels en/of de staart gebleekt worden om de vogels in

het veld individueel te kunnen herkennen. De in onze omgeving waargenomen Lammergier bleek een onvolwassen vogel te zijn, met de naam Gelas en afkomstig vanuit Frankrijk. De vogel is in 1997 uitgezet in Mercantour, Alpes-Maritimes een herintroductie project in de Frans Alpen.

Overzicht van het verblijf in Noordwijk en omgeving

Woensdag 13 mei

12.30 uur overvliegend Uitwatering in Katwijk richting noord

13.15 uur cirkelend boven de Coepelduinen

14.15 uur wegvliegend over de Coepelduinen in zuidelijke richting

16.00 uur overvliegend Langevelderslag richting noord

Donderdag 14 mei

06.15 uur rustend op een duintop in de AWD nabij de Halfwegse-slag

later deze ochtend ook nog waargenomen op het dichtgeschoven Van Limburg Stirum kanaal

11.30 uur wegvliegend in noordelijke richting

De Lammergier werd in de week na 14 mei nog op verschillende plaatsen in de Noord-Hollandse duinstreek waargenomen. De gier werd voor het laatst waargenomen nabij De Slufter op het eiland Texel.

mergier in Nederland waargenomen. Op 20 mei werd een uitgeputte eerste-jaars vogel opgeraapt nabij Tinte, tussen Brielle en Hellevoetsluis in Zuid-Holland en op 25 mei vloog een onvolwassen exemplaar in noordelijke richting over het noordoostelijke deel van de Oostvaardersplassen in Flevoland en werd de dag daarna waargenomen in de Noordoostpolder. Ook deze twee Lammergieren hadden gebleekte vleugelpennen en waren afkomstig van een herintroductieproject, het project in Haute-Savoie in de Franse Alpen.

Omdat vogels(oorten) die door de mens zijn uitgezet of door de mens kunstmatig (projectvogels) zijn grootgebracht (nog) niet als echte wilde soorten beschouwd worden kan de Lammergier helaas (nog) niet op de Noordwijkse lijst worden toegevoegd en is daarom ook niet opgenomen in het waarnemingen-overzicht achter in deze Strandloper. Het is en blijft natuurlijk wel een schitterende waarneming van een unieke vogelsoort in Noordwijk.

Dit was niet de eerste keer dat er in Nederland een Lammergier opdook. Ook in mei 1997 werd de Lam-

Aankomstdata zomergasten 1998 in Noordwijk en omgeving:

Soort	eerste datum	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Zomertaling	04-03-1973	13 -03	20 -03	15 -03	14 -03	10 -03	12 -03	31 -03
Boomvalk	22-03-1983	18 -04	24 -04	24 -04	15 -04	29 -03	16 -04	21 -04
Grutto	15-01-1995	14 -02	21 -02	22 -02	15 -01	17 -02	08 -02	14 -02
Visdief	26-03-1979	24 -04	09 -04	03 -04	08 -04	29 -03	03 -04	05 -04
Zomertortel	06-04-1968	25 -04	09 -04	24 -04	20 -04	20 -04	26 -04	11 -04
Koekoek	06-04-1977	21 -04	19 -04	23 -04	22 -04	20 -04	15 -04	10 -04
Gierzwaluw	13-04-1991	22 -04	21 -04	23 -04	22 -04	13 -04	24 -04	16 -04
Huiszwaluw	05-04-1998	22 -04	19 -04	16 -04	09 -04	10 -04	18 -04	05 -04
Boerenzwaluw	19-03-1996	10 -04	28 -03	16 -04	26 -03	19 -03	04 -04	29 -03
Gele Kwikstaart	17-03-1977	19 -04	30 -03	09 -04	09 -04	06 -04	08 -04	30 -03
Boompieper	01-04-1926	18 -04	04 -04	06 -04	08 -04	06 -04	06 -04	05 -04
Tapuit	08-03-1988	10 -04	20 -03	27 -03	18 -03	18 -03	19 -03	29 -03
Roodborsttapuit	o.w.	07 -03	26 -03	o.w.	15 -03	15 -03	01 -03	07 -03
Paapje	14-03-1991	04 -05	24 -04	16 -04	06 -05	01 -05	27 -04	08 -05
Gekr.Roodstaart	23-03-1996	11 -04	13 -04	16 -04	05 -04	23 -03	13 -04	11 -04
Zwarte Roodstaart	o.w.	05 -04	21 -03	14 -03	04 -04	17 -03	20 -03	20 -03
Nachtegaal	01-04-1985	21 -04	08 -04	06 -04	21 -04	14 -04	10 -04	16 -04
Sprinkhaanzanger	02-04-1993	22 -04	02 -04	16 -04	09 -04	15 -04	20 -04	10 -04
Bosrietzanger	30-04-1998	n.b.	20 -05	24 -04	13 -05	01 -05	16 -05	30 -04
Kleine Karekiet	15-04-1979	25 -04	04 -05	30 -04	05 -05	27 -04	30 -04	23 -04
Spotvogel	28-04-1977	n.b.	16 -05	13 -05	13 -05	20 -05	02 -05	11 -05
Tuinfluitier	15-04-1958	n.b.	25 -04	24 -04	24 -04	27 -04	30 -04	22 -04
Grasmus	17-04-1996	23 -04	18 -04	24 -04	19 -04	17 -04	17 -04	22 -04